

Lokale initiatieven in opmars

Onlangs opende landbouworganisatie LTO Nederland een centraal loket voor aankoop en productie van energie. Krachtenbundeling bij aankoop is niets nieuws, maar bij productie een recent verschijnsel. Het past in een bredere trend naar een 'energieke samenleving', waarin burgers, bedrijven en boeren niet wachten tot anderen iets voor hen regelen, maar zelf het heft in handen nemen. Toch staat lokale hernieuwbare energieopwekking bij ons, anders dan elders, nog maar in de kinderschoenen.

elektriciteitsproductie. Nergens is dat zoveel. Het gaat hier vooral om grootschalige industriële complexen uit de jaren '80 en '90. De laatste jaren is daar veel WKK in de glastuinbouw bijgekomen. Maar deze gasgestookte WKK is niet wat wordt bedoeld met lokale initiatieven. Dan gaat het, enerzijds, om lokale krachtenbundeling bij besparingsactiviteiten en, anderzijds, om lokale hernieuwbare energieprojecten: als wijk participeren in een windmolen of -park, samen zon-PV installaties aanleggen, boeren die gezamenlijk biogasprojecten ontwikkelen.

Cijfers

Verhoudingsgewijs staat dit soort initiatieven bij ons nog aan het begin. In Duitsland was in 2010 40% van de productiecapaciteit van duurzaam opgewekte elektriciteit in handen van burgers en 11% van boeren (naast 14% van projectontwikkelaars, 11% van banken en maar 7% van de grote energiebedrijven en nog wat klei-

nere aandelen). In Denemarken zou 80% van het windvermogen op land in handen van burgers en boeren zijn, maar dit zijn oude cijfers. Voor Nederland bestaan hierover geen betrouwbare cijfers. Uit CBS-statistieken krijgt men wel een indruk. In 2010 vermoedde het CBS dat ongeveer een kwart van de toenmalige capaciteit van wind op land eigendom van boeren was en dat tweederde van de windturbines op boerengrond stond. LTO-Nederland peilt dat 15% van de boerenbedrijven actief zelf energie opwekt, vooral zon-PV. Maar in totaal lijkt het productieaandeel van boeren en burgers nog niet veel voor te stellen. Als ik een voorzichtige schatting maak op basis van de nieuwste CBS-cijfers, kom ik op een aandeel van 10-15% van de hernieuwbaar opgewekte elektriciteit door boeren (vooral wind en biogas) en 1-2% door burgers (participatie in wind, en zon-PV). Meer dan de helft is bij ons eigendom van de grote energiebedrijven. Terzijde, de grootste bijdrage van burgers

aan hernieuwbare energie is ook de meest verspillende en vervuilende: de open haard.

Burger zelf aan de slag

Maar het gaat niet om de huidige cijfers, maar om de verandering. De burger wil zelf aan de slag. Transitiehoogleraar Jan Rotmans spreekt van een nieuw wereldbeeld van decentraal, gemeenschap, combinatie van producent en consument, nadruk op zon, wind en lokaal opgewekte warmte. Hij telt al honderd lokale energiecoöperaties en ziet plannen voor nog 400. En zonder gedeeld eigendom krijg je windparken niet meer van de grond. Vaak is de insteek breder dan energie. De lokale energie is dan deel van een bredere beweging om minder toegevoegde waarde buiten de regio te laten weglekken en meer in de gemeenschap te behouden. Onderzoek uit de VS indiceert dat dit ook mogelijk is. Dat geldt in de praktijk overigens nog meer voor besparing of biomassa dan voor zon of wind.

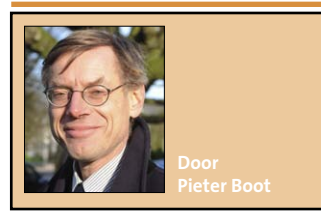
Samenhang

Ik denk dat Nederland verder komt door lokaal niet tegenover centraal te zetten, maar te zoeken naar samenhang. De coöperaties hebben door het wisselende aanbod van zon of wind geen regelmatige productie, maar kunnen de opbrengst daarvan vergroten door samenwerking met een groter bedrijf. De financieringskracht van netbeheerders zal voor de intelligente netten moeten zorgen, waardoor ook burgers van prijsverschillen kunnen profiteren. De financieringskracht van energiebedrijven zal nodig zijn om grote investeringen mee te be-

talen. Sommige energiebedrijven kiezen ook voor zo'n samenwerkingsmodel.

De Duitse cijfers zullen we niet snel passeren. Maar door een goed werkende samenwerkingsaanpak zou ook Nederland meer kunnen bereiken. Het lokale energie-initiatief is dan niet alleen onderdeel van een bredere lokale beweging, maar ook van een transitie samen met grotere bedrijven: de 'coalition of the willing'.

Pieter Boot is verbonden aan het Planbureau voor de Leefomgeving.

Door
Pieter Boot

Statistisch is decentrale energieopwekking omvangrijk in Nederland. Door warmtekrachtkoppeling (WKK) bedraagt het 40% van de